

Troligen
ut OC.

Hur stor var Sväms socken?

På kort tid har fil. mag. Thorsten Andersson, Uppsala, lyckats sprida ljus över några hittills oklara ortnamn i Östergötland, senast några sjönamn Tolen, Tol-sjön och liknande. För hans forskningar om den försvunna socknen Sväm redogjordes nyligen i Correspondenten. I Namn och Bygd 1958 uppställer han fråga. Vad omfattade den medeltida socknen Sväm i Östergötland och försöker också att med hjälp av gamla handlingar ge svar på frågan.

Det är känt att kung Magnus och drottning Blanka 1 maj 1346 testamenterade "swaem i Öthishögh sockn" till det kloster som de och deras arvingar skulle bygga i Vadstena. Eftersom det också är känt att Lars Ulfsson och Ingrid Anundsdotter 1318 hade skänkt Sväms kyrka ett örtugsland i gården Olinum i socknen Akrar, är det tydligt att Sväm någon gång mellan dessa årtal hade mistat sin rang och värdighet av socken. Styffe har därav dragit den slutsatsen, att hela socknen införlivats med Ödeshög. Namnformerna Olinum och Akrar är tyvärr inte identifierade.

I Kammararkivet förekommer namnet Swenbowadh som namn på ett betydligt större område än byn Sväm. I en handling med rubriken Arliga Rentan vtåff alt Hoffz län pro Anno domini 1543

finns en marginalanteckning, av vilken det framgår, att de 32 kronobönderna i Suenbowada inte brukade hålla häradshästar. Fogden brukade nämligen hålla landbostämman med dem. Namnet Swenbowadh, dvs. Svämbornas vad, finns också i ett dokument från 1539. Thorsten Andersson finner det tydligt, att byn Sväm vid denna tid hörde till Ödeshög, men att Swenbowadh var namnet på ett stort område. Längst norrut i detta område låg Sväm, Erstorp, Mark, Stockseryd och Kråkeryd i Ödeshög. Men till Swenbowadh hörde också hela södra delen av St. Aby med Störeryd, Renemo, Bro, Kvarnryd, Sjögård och Bunkabola längst i norr. Till de nuvarande socknarna Ödeshög och St. Aby hörde ett 60-tal gårdar och byar i det område som kallades Swenbowadh, och detta område omfattade också gårdarna Slangeryd, Ekeberg, Trehörna, Hägna och Hult i nuvarande Trehörna socken. Denna bildades på 1640-talet och sammansattes av delar av St. Aby, Linderås och Säby socknar. Swenbowadh var alltså ett stort förvaltningsområde, betydligt större än någon av de socknar, i vilka det upp gick. Samtidigt var Swenbowadh identiskt med den medeltida socknen Sväm, som alltså var en ren skogsbygd. Var låg då Sväms kyrka? I själva verket vet vi ingenting mer än

att den en gång fanns. Det finns en tradition, som kan följas åtminstone ett par generationer tillbaka. Enligt denna skulle kyrkan ha legat längst i norr på byn Sväms område. Det finns emellertid inga som helst bevis för denna tradition, och frågan om kyrkans läge torde väl aldrig få någon lösning. Konstaterar Thorsten Andersson som avslutning på sin uppsats. E. Am

[Eli(?) Astrom]